LIDOVÁ, SVĚTSKÁ A NÁBOŽENSKÁ LITERATURA

O ženě zlobivé

(...)
Pakli k ní který hněv máš,
kup jí měšec, nuož i nový pás,
a čímť bude viece rotiti,
máš ji vždy dary krotiti,
a čímť bude viece láti,
a ty jí máš vždy dar dáti.

Pakliť jest nemilá proč,
a ty k ní pak vesele kroč,
vždy s ní pěkně nakládaje,
netepa jie ani jí laje.

Když tě bude chtieti bíti,
nemáš nic pryč ustúpiti;
muožeš jie tiem pokusiti,
smie-liť to pak učiniti.

Kdyžť dá dvě nebo tři rány,
ještě nehněvaj sě na ni,
zdaliť klamajíc to činí,
ještě nedaj jí v tom viny.

Bude liť velmi búchati,
tepruv hlédaj utiekati,
schovaj sě někde uteka
a svú duši v sě uvleka;
budiž tu, ažť ji hněvy minú,
potom bude mysli jiné.

Chovaj sě pak na večeři,
ať tebe viec neudeří.

Mluv k ní velmi dobrotívě
a čině k ní milostívě,
nehněvajě sě, ale směje
řci: „Máš zlé obyčeje;
milá paní, ostaň toho,
škodíť tobě i mně mnoho,
ač ty sě chceš vždy zlobiti,
hněvajíc sě i mě bíti.
Včeras velmi provinila,
že si muže bíti chtěla;
s právem by sě tiem styděla!"
Dobrotú svú jejie viny
přěmóžeš i ty zlé činy.

„Nezlosť sě tak, ani hněvaj,
pokoj sobě i mně daj.
Snad sě já také rozhněvám,
i bude to škoditi nám;
že budevě zle bydliti,
budú sě nám lidé smieti,
nebo že tě musím bíti.

Tajná žalost

Tajná žalost při mně bydlí,
kdyžť mi jie nelzě vídati.
Zleť bude, ačť sě to prodlí,
nebudu-l' u nie bývati.

Bych pobyl u nie do roka,
zbyl bych smutka i všie núzě,
netbal bych na zlého soka,
nechajžť bydlí ktož chce, v túzě.

Nepaměti, téť sě lekám,
byť mne ke škodě netáhla.
Rač pomnieti, za to prosím,
tys mocně v mé srdce sáhla.
Jáť pomním jedinké slovo,
toť mi přišlo k utěšení,
za sto let v mém srdci novo,
potom do mého skončenie.
Srdceť sě nemóže děliti,
kdežť jest, tuť jest vší silú.
Pěkná, rač ustavičná býti,
ač chceš slúti věrnú milú!
S šěrým očkem sokolíku,
toběť jsem v tú službu poddán!
Najmilejší andělíku,
ty si mého srdéčka pán!

Hospodine, pomiluj ny

Hospodine, pomiluj ny!
Jezukriste, pomiluj ny!
Ty, spase všeho mira,
spasiž ny i uslyšiž,
Hospodine, hlasy našě!
Daj nám všěm, Hospodine,
žizn a mír v zemi!
Krleš! Krleš! Krleš!

1. **Jaké rady dává autor muži, který má zlobivou ženu, v následujících situacích?**

zlobí se na ženu – .....

žena je protivná – .....

chce muže bít – .....

muži dá dvě nebo tři rány – .....

bije ho už moc – .....

večeří spolu po výprasku – .....

2. **a) Může muž podle prvního textu uhodit ženu? Pokud ano, příslušný verš v textu podtrhni.** ANO – NE

b) Co si o tom myslíš ty? .....

Učebnice – s. 30, 31

3. **Popiš náladu muže, který složil báseň *„Tajná žalost“*.**

4. **U každého z následujících výrazů rozhodni, zda se týká písně *„O ženě zlobivé“* (O), *„Tajná žalost“* (T) či *„Hospodine, pomiluj ny“* (H).**

- duchovní
- smutná
- satira (zesměšňuje)
- nešťastná láska
- legrace
- milostná
- prosba
- modlitba
- nadsázka

5. **a) Kam bychom mohli všechny texty zařadit? Zakroužkuj dvě možnosti.**

a) epika | b) lyrika | c) drama | d) poezie | e) próza

b) Svou odpověď zdůvodni.

STŘEDOVĚKÉ DRAMA

Mastičkář

Mastičkář praví:
Rubíne, to ti vše jáz rád dám,
co jsi potřěboval sám.
Jedno na to všdy ptaj
a těch miest pýtaj
kde bychom mohli svój krám vyklásti
a své draho prodati masti.

Rubín praví:
Mistře, hyn jsú miesta sdravá
a v nich jest krásná úprava.
Tu rač své seděnie jmieti
a své drahé masti vynieti!
(...)

Rubín říká verše:
Poslúchajte, dobří luďie,
mnoho vám radosti přibude,
těch novin, jěž vám povědě,
jěž velmi úžitečné vědě.
A vy, baby, své šeptánie
puste i vše klevetánie,
v čas ti mlčěti neškodí.
Poslúchajtež, dobřě vem hodí:
přišelť je host ovšem slavný,
lékař múdrý, chytrý, dávný,
vám bohdá na všu útěchu.
Nenieť nic podobno k smiechu,
což praviu, věřte mi jístě,
jakžto róžcě na siej tistě.
Ni v Čechách, ni v Moravě,
jakžto učení mistři pravie,
ni v Rakúsiech, ni v Uhřiech,
ni u Bavořiech, ani v Rusiech,
ni u Polaniech, ni v Korutaniech:
právěť vešde jeho jmě světie,
krátcě řkúce, po všem světě,
nikdiež jemu nenie rovně,
kromě žeť prdí neskrovně.
I jmáť také drahé masti,
jěžť jest přinesl z daleké vlasti,
jimiž nemoci všeliké,
rány kakož koli veliké
začělí bez pomeškánie.
Bóh jeho poraz, ktož jho hanie!
(...)

Mastičkář říká:
Slyšal sem, Rubíne, zvěstě,
že jsú sde tři panie u městě,
a tyť, Rubíne, dobrých mastí ptajú.
A zdáť ty mne, Rubíne, neznajú?
Zdáť mi sě, ežť ondeno stojie,
ežť sě o nich l'udé brojie.
Doběhni tam, Rubíne, k nim,
a cěstu ukaž ke mně jim.
Rubín mluví k osobám (hry):
Dobrojtro vám, krásné panie!
Vy teprv jdete zejspánie
a nesúce hlavy jako lanie?
Slyšal jsem, že drahých mastí ptáte:
hyn jich u mého mistra pln krám
jmáte. – *Ticho*!
(...)

Druhá Maria potom říká verše:
Ztratily smy místra svého,
Jesukrista nebeského.
Ztratily smy svú útěchu,
ješto nám Židie odjěchu,
Jesukrista laskavého,
přietele ovšem věrného,
jenž jest trpěl za všě za ny
na svém těle ľutné rány.
(...)

Marie říkají:
Milý mistře, my sě mladým liudem
sľúbiti nežádámy,
proto také masti nehledány,
kromě náš smutek veliký zjěvujem tobě,
že náš Jezus Kristus pohřeben v hrobě.
Proto bychom chtěly umazati jeho tělo,
aby sě tiem šlechetnějie jmělo.
Máš-li mast s myrrú a s tymiánem,
s kadidlem a s balšánem,
dobrý druže, tu prodaj nem.

Mastičkář říká:
Zajisté, panie, když u mne té masti ptáte,
teď jie u mne velikú pušku jmáte.
Letos den svatého Jana
činil sem tuto mast z myrry a z tymiána,
přičinil sem k tomu rozličného kořenie,
v řemž jest silné božie stvořenie.
Jest-li které mirtvé tělo,
že je dlúho v hrobě hřbělo,
bude-li tú mastiú mazáno,
tiem bude šlechetnějie zachováno.

1. **Kolik postav vystupuje v této ukázce?**

a) 3 b) 4 c) 5 d) 6

2. **Jaká je povaha ukázky?**

a) napínavá b) humorná
c) dobrodružná d) duchovní

3. **Jak bychom dnes označili Rubínův projev?**

a) pomluva b) průpovídka
c) reklama d) reportáž e) informační sdělení

4. **Jak Rubín charakterizuje mastičkáře a jaký skutečně byl?**

Rubínova charakteristika – .....

.....

tvá charakteristika – .....

.....

5. **Splň následující úkoly vážící se k postavě Rubína a řešení zapiš do pětilístku. V každém políčku může být jedno slovo.**

Rubín

Jaký je? (přídavná jména)

Co dělá? (slovesa)

věta o něm o čtyřech slovech

synonymum

6. **Co se má stát s člověkem, který by mastičkáře kritizoval?**

.....

7. **K čemu potřebují tři Marie masti?**

.....

8. **Rubín v textu oslovuje tři Marie následovně: *„Dobrojtro vám, krásné panie! Vy teprv jdete zejspánie a nesúce hlavy jako lanie?“* Jaký záměr se v tomto oslovení skrývá?**

9. **Jaký měl autor textu asi názor na potulné doktory?**